

# DET STORE I DET SMÅ

## **LYKKEN ER PROPFULD**

Det er måske ikke alle, der vil betegne en tur med toget som den rene lykke, men det skete faktisk for mig engang. Det var i maj måned, solen skinnede, og det var en herlig fridag. Derfor besluttede min mand og jeg at tage ud at cykle. Vi har mange gange før cyklet den naturskønne rute fra Silkeborg til Horsens på den nedlagte Bryrupbanesti, der over 61 kilometer snor sig igennem lysegrønne skove og bølgende kornmarker uden biler, busser og varevogne til at forstyrre.

Vi bor imidlertid i Aarhus, så udflugten kræver en togtur til Silkeborg og tilbage igen fra Horsens. Og selv om det normalt er let at tage cyklen med i toget, var det netop denne dag lidt mere udfordrende. Det var nemlig Kristi himmelfartsdag, og så var der pokalfinale i herrefodbold i Herning med storskærme i Silkeborg, mens musikfestivalen Hede Rytmer løb af stablen i Danmarks outdoorhovedstad. Det trak mennesker til. Mange mennesker.

Da vi tidligt om morgenen ankom til perronen på Aarhus H, var toget allerede fuldt af højlydt feststemte fodboldfans, smilende børnefamilier med barnevogne

og lycraklædte cyklist, der skulle ud at udfordre konditionen.

To barnevogne, fire cykler og en masse SIF'ere og FCK'ere fik nærmest vognen i regionaltoget til at briste af udstyr og folk, der sad oven på hinanden på sæderne for at kunne være der. Der kom flere og flere til, og stemningen udviklede sig lidt anspændt med en lettere trykkelighed i vognen. Problemet voksede, hver gang toget holdt ved en station, og det var næsten lige så umuligt at forlade vognen som at komme ind. Men så skete der noget magisk.

Lige så stille begyndte folk at udveksle et par ord med hinanden: om hvor fint vejret var, og at det var derfor, der var så mange mennesker med toget. Om hvor godt det ville være, hvis SIF vandt over FCK, og om den fede musik på festivalen, som folk glædede sig til at høre. Stemningen vendte, og lige så forsigtigt begyndte folk at smile til hinanden – og hjælpe, når nogen skulle ind eller ud af toget.

Det var de små smil, de forsigtige, men venlige blikke og ikke mindst de korte udvekslinger om det dejlige vejr, de mange passagerer og dagens mål, som endte med at vende en anspændt stemning i et overfyldt tog til en nærmest livsbekræftende oplevelse. Så ja, en togtur kan faktisk gøre nogle mennesker rigtig glade.

At smalltalke som i toget fra Aarhus til Silkeborg kan altså betyde meget for, hvordan vi har det med hinanden og den situation, vi befinder os i. Det er ikke altid så vigtigt, hvad vi taler om, men mere, at vi overhovedet taler sammen. Selv om smalltalken ikke har

det bedste ry, er den nemlig slet ikke så lille og ubetydelig, som navnet antyder.

## **AT PLUDRE OG SLUDRE**

Min mand og jeg havde i 2012 en ung studerende fra Letland boende hos os på udveksling. Det krævede meget af hende at forholde sig til et anderledes sprog, nye studiekammerater og en ungdomskultur med fester og farver og ikke mindst alkohol, som hun ikke var vant til i samme grad fra sit hjemland. Hun cyklede til og fra skole og gik lange ture i nabolaget for at bearbejde de mange indtryk.

Der gik ikke mere end et par uger, før hun kom hjem en eftermiddag og bemærkede, at danskerne ofte smiler til hinanden, selv om de ikke kender hinanden. Det overraskede hende, at folk, hun passerede på gaden, ikke kiggede væk, men nogle gange nikkede med hovedet eller ligefrem sagde hej.

Sådan gør vi for at vise, at vi har set den anden og ikke vil noget ondt. Det var bare så skønt, syntes hun, for det fik hende til at føle sig tryk og anerkendt. Selv om hun stadig arbejdede hårdt på at forstå den danske kultur og integrere sig i det danske samfund, fik denne meget lille form for smalltalk hende til at føle sig som en del af dette meget fine lille land. Selv et enkelt ord fra en fremmed kan gøre en stor forskel.

På trods af alle de positive takter omtaler vi ofte smalltalk lidt nedladende. Fælles for mange definitioner af smalltalk både i forskningen og i hverdagssproget er, at de har en snært af noget negativt eller i det mindste

ambivalent over sig. Wikipedia betegner for eksempel fænomenet som en samtale uden dybere indhold, men opslagsværket medgiver dog, at den kan være vigtig i sociale sammenhænge, selv om den på overfladen kan virke overflødig. Danske ordbøger bruger ord som 'sludre' og 'pludre' til at beskrive smalltalk, hvilket ikke just peger på samtaler af høj samfundsmæssig værdi.

Forskere inden for antropologi og sprogvidenskab ser imidlertid lidt mere nuanceret på sagen. En af de første var den polsk-engelske antropolog Bronisław Malinowski, der allerede i 1923 introducerede ideen om såkaldt fatisk sprog.

Det er sproglige ytringer, der primært tjener til at etablere eller opretholde relationer mellem mennesker. Det kan være et lille nik eller et kort lydligt udtryk såsom 'hm', der simpelthen fortæller modparten i en samtale, at vi lytter. Ja, det gør vi skam! Men det kan også være lidt længere sætninger, hvor vi spørger til gårsdagens biograftur eller dagens aftensmad, som ifølge Malinowski er med til at bekræfte vores relation til hinanden.

Det kan være, når en kollega ved kaffemaskinen mandag morgen spørger, om jeg har haft en god weekend. Min kollega er ikke nødvendigvis vildt interesseret i specifikt at vide, hvad jeg har lavet med hvem, hvor og hvornår, men lytter alligevel, når jeg svarer: med min mand, på cykeltur/retur, fra Silkeborg. Derimod handler spørgsmålet om i bredere forstand at udvise interesse for min person også uden for arbejdet. Vi anerkender hinanden ved at smalltalke.

## **PERSONEN I PAUSEN**

Den britiske sociolingvist Justine Coupland forsker i, hvordan sproget påvirker sociale relationer. Hun kalder smalltalk for social lim, som er med til at binde os sammen som mennesker. Uanset hvor godt vi kender hinanden i forvejen, om vi har spillet håndbold sammen eller aldrig har set hinanden før, så bygger vi bro ved hjælp af smalltalk. Derudover hjælper den med at strukturere vores samtaler.

Vi starter ofte lidt blødt ud, før vi lancerer de mere seriøse eller følelsesladede emner. Det ville være ret akavet, hvis vi til en fest hos fjerne bekendte ud af det blå spurgte vores sidemakker om hendes syn på den politiske situation i Mellemøsten. Snarere begynder vi mere forsigtigt med lidt smalltalk for at spore os ind på hinanden. Vi spørger for eksempel, hvor hun kender værten fra, eller om hun har smagt så gode nye kartofler før. Når vi har etableret denne første forståelse for hinanden, vil det være passende at spørge ind til mere følsomme emner såsom politik og samfund.

Smalltalk fungerer også som en uforpligtende måde at komme i kontakt med hinanden på, da vi kan samle de første informationer om hinanden, uden at det kræver mere af os. Den danske forfatter Birgitte Sally kalder derfor smalltalk for en form for menneskeligt hundesnuseri. For hende er det en døråbner, der hjælper os med at få mere at vide om den anden persons holdninger og værdier. Men det kræver, at døren åbnes begge veje først.

Mange af os forbinder en høj grad af smalltalk med

bestemte lande. Vi tænker ofte på amerikanerne som et folk, der smalltalker meget, og måske også for meget, så dybden i samtalen fordufter.

Baseret på sine mangeårige erfaringer med at bo i USA mener den danske ekspert i læringsprocesser Ib Ravn, at vi danskere som udgangspunkt ikke er særlig glade for smalltalk. Vi vil helst være fri for de uforpligtende samtaler og forsøger derfor at undgå situationer, hvor vi skal smalltalke alt for meget med hinanden. Ravn peger på, at vi dermed risikerer at gå glip af en masse viden om andre mennesker og deres værdifulde erfaringer.

Umiddelbart kan Ravns pointe forekomme ufor- enelig med vores lettiske studerendes erfaringer. Men måske skal vi se smalltalk i nuancer fra det lille smil og den venlige hilsen til mere engagerende former for smalltalk til en fest eller på arbejdet. Og her er danskerne måske bedre til smil, mens amerikanerne performer bedst til fest.

Mange af os har nok været i en situation, hvor vi til et møde på arbejde er endt med at stå akavet ved siden af en mere eller mindre ukendt person i pausen og skulle finde på noget at tale om. På den ene side kan det virke irrelevant og ligegyldigt at tvinge sig selv til at holde en samtale kørende med én, vi måske aldrig møder igen. På den anden side kan selv en kort snak om den andens opgaver eller afdeling give et indblik i aspekter af vores arbejde eller arbejdsplads, som vi ikke vidste eksisterede. Vi kan simpelthen ikke altid vide, hvad vi går glip af, hvis vi ikke smalltalker.